

Hoe populair is populisme?

Het politieke draagvlak van partijen is beweeglijker dan ooit. Partijen winnen en verliezen steun in fors tempo en er is geen enkele zekerheid dat snel gewonnen terrein niet ook heel snel weer ingeleverd moet worden. Rita Verdonk kon eind 2008 op bijna 20 zetels rekenen, nu rest er slechts nog 1. Geert Wilders groeide sinds het begin van 2009 van 10 naar 26 zetels.

In het zoeken naar verklaringen voor die dynamiek en in het bijzonder de opkomst van de PVV, valt nogal eens de term populisme. Er bestaat een breed gevoel dat politici die zich afzetten tegen de gevestigde Haagse orde kunnen rekenen op succes in de peilingen.

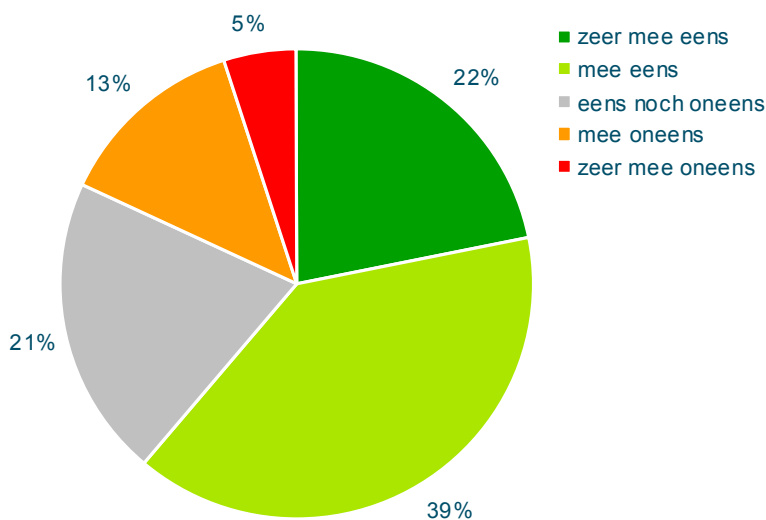
Daarom hebben we in het kader van onze Politieke Barometer deze week nader onderzoek verricht naar het fenomeen populisme. We hebben de Nederlandse kiezer een groot aantal vragen voorgelegd die een indruk geven van de omvang van populistische gevoelens, waarbij we hebben gekeken naar aspecten als de behoefte aan sterk leiderschap, meningen over het luisteren naar burgers, mogen zeggen wat je denkt en de politieke omgangsvormen.

61% heeft behoefte aan sterke leider met veel bevoegdheden

Het draagvlak voor een sterk leiderschap met veel bevoegdheden is momenteel opvallend groot. Maar liefst 61% van alle kiezers is van mening dat Nederland daar behoefte aan heeft. Onder de aanhang van de PVV is dat gevoel het sterkst ontwikkeld (83%), maar ook bij de VVD (69%), de SP (65%) en het CDA (64%) is er grote steun voor deze gedachte. Bij de PvdA (50%), D66 (49%) en de CU (46%) leeft het wat minder sterk. Alleen voor GroenLinks lijkt men de traditionele democratische waarden nog echt te koesteren: slechts een minderheid (35%) loopt warm voor sterke leiders met veel bevoegdheden.



Nederland heeft een sterke leider nodig met veel bevoegdheden



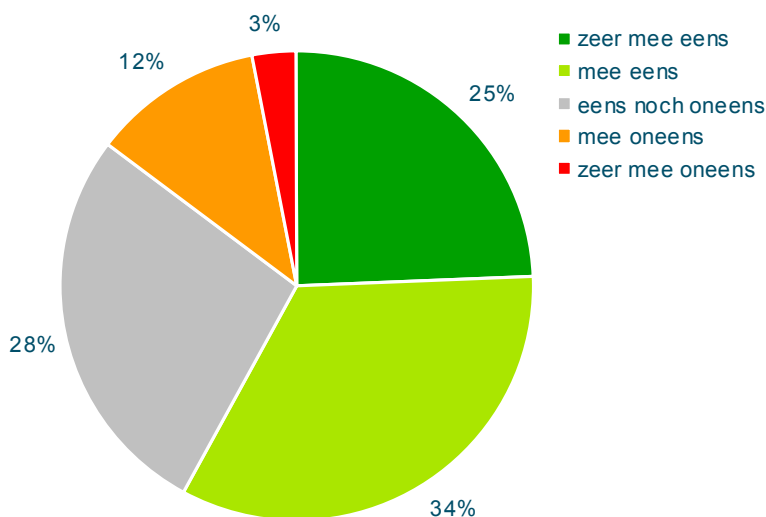
Basis: alle kiesgerechtigde Nederlanders

Hoge heren die beter moeten luisteren

Een vrijwel even groot deel (58%) van de Nederlandse kiezers onderschrijft de stelling dat “de hoge heren in Den Haag niet naar de burger luisteren”. Opnieuw zijn het vooral de PVV (91%) en de SP (76%) waar dit gevoel het sterkst leeft. Maar ook ongeveer de helft van de aanhang van de PvdA, VVD en D66 is van mening dat er slecht geluisterd wordt. Het electoraat van het CDA, CU en GroenLinks zijn redelijk tevreden op dit punt.



De hoge heren in Den Haag luisteren niet naar de burger



Basis: alle kiesgerechtigde Nederlanders

Het gevoel dat Den Haag toch niet luistert, lijkt een belangrijke reden om niet te gaan stemmen. Van alle kiezers die nu al weten niet te gaan stemmen, is 70% het eens met deze stelling.

Zeggen wat je denkt maar wel netjes blijven!

Er bestaan flinke verschillen van mening als het gaat om de vrijheid die de politicus heeft om te kunnen zeggen wat hij denkt. Van alle kiezers vindt 41% dat de politicus alles moet kunnen zeggen wat hij denkt, maar de verschillen per partij zijn groot. Bij de PVV (68%) en de VDD (55%) is dit gevoel sterk ontwikkeld. Bij de SP (43%) ligt het cijfer ongeveer op het gemiddelde. D66-kiezers (37%) zijn het veel minder eens met deze gedachte en bij de CU is slechts 10% van mening dat een politicus alles moet kunnen zeggen.

Er is verdeeldheid over wat men wel en niet kan zeggen, maar tegelijkertijd opvallend grote eenstemmigheid over de manier waarop dingen gezegd kunnen worden. Slechts 7% van de Nederlandse kiezers is van mening dat politici elkaar moeten kunnen uitschelden in de Kamer. En -misschien wel onverwacht- een groot deel van de kiezers is gevoelig voor het verbale spel in de politiek: 70% hoort liever een mooie beeldspraak dan een scheldkanonnade. "Politici moeten elkaar niet afkraken maar met constructieve voorstellen komen", zegt 67% en bijna 80% van de kiezers zegt te kunnen genieten van politici die in heldere maar subtiele bewoordingen hun punt weten te maken.



Elke partij kent populistische kiezers

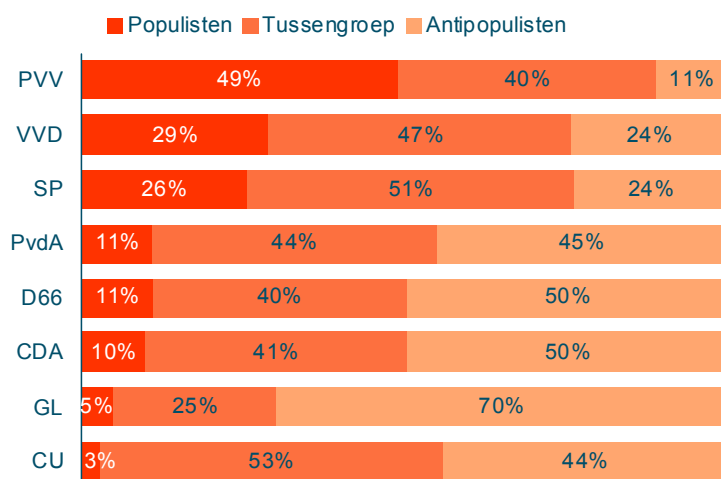
Populisme is een veelzijdig begrip. Op basis van dit onderzoek en met behulp van de statistiek hebben we de Nederlandse kiezers ingedeeld in drie groepen: de echte populistten, die sterke leiders met bevoegdheden willen, die zich afzetten tegen de gevestigde Haagse orde en die de omgangsvormen in de Tweede Kamer niet zo belangrijk vinden. Een kwart van de Nederlandse kiezers behoort tot deze categorie.

De antipopulisten, met het meer ouderwetse democratische gevoel, die hechten aan traditionele omgangsvormen. Een derde van de kiezers kunnen we tot deze groep rekenen. En natuurlijk is er een groep die er een beetje tussenin hangt: 44% van de Nederlandse kiezers is gevoelig voor sommige populistische of antipopulistische aspecten, maar voor andere weer helemaal niet.

Een deel van de oppositie kent een sterk populistische dimensie. Aangevoerd door de PVV, maar ook binnen de VVD en de SP zien we een stevige populistische inslag.

D66 en GroenLinks nemen binnen de oppositie duidelijk een eigen plaats in, met een sterk antipopulistische aanhang. Voor de aanhang van de regeringspartijen geldt dat circa de helft antipopulistisch van karakter is.

Populisme per partij (aanhang april 2009)



Basis: alle kiesgerechtigde Nederlanders

* PvdD, TON en SGP niet weergegeven vanwege lage basis